

ES Mūžizglītības programmas

Comenius daudzpusējais projekts „The treasure chest and ICT or ICT in reading and writing”

Līguma nr. 2013-1-BG1-COM06-00006 2

Līdzīgais un atšķirīgais senajās un mūsdienu latviešu kāzu tradīcijās

Mūsdienās daudzi kāzu tradīciju vēsturiskie elementi ir aizmirsušies. Nevienā Latvijas novadā tradīcijas nav saglabājušās pilnībā, bet visvairāk arhaiskās tradīcijas ir iesakņojušās Latgalē. Tas tāpēc, ka sabiedrība ir kļuvusi citādāka un vairāk tiecas uz jauno un modernizēto, bet tas nenozīmē, ka jaunie mūsdienu precinieki neievēro kāzu tradīcijas.

Senās kāzas visbiežāk notika rudenī, kad lauku darbi pabeigti un apcirkņi pilni ar labību un tika turētas 7 – 8 dienas. 16. gs. Latvijā parādās noteikums laulāties kristīgajā baznīcā 17. gs. vidū zviedru valdība nosaka 2 dienu kāzas, kurās drīkst piedalīties 6 – 16 pāri, atkarībā no zemes lieluma, dzert 3 – 8 mucas alus (1 muca – 120 l), 1,5 – 4 stopus degvīna (1 stops – 1,275 l), aizliedzot izdalīt arī veltes un noslēdzot pūra lādi. Savukārt, mūsdienās precinieki labprātāk izvēlas precēties vasarā, jo tad ir lielākas iespējas izvērties.

Vissenākā vedību tradīcija ir līgavas zagšana. Mūsdienās to izspēlē kā joku, kad pirms mičošanas ierodas čigāni. Pēc tautasdziesmām var noprast, ka visbiežāk meitas zagšana notika naktī vai miglā, kad meita viena pati atradās maltuvē. Meitu, kuru zagt, puisis bija nolūkojis krietnu laiku iepriekš. Tautasdziesmas vēsta, ka parasti pēc meitas lūkojās pavasarī vai rudenī, kad raža novākta, bagātīgi var dzert kāzas. Mūsdienās līgavas zagšana ir kā rotaļa, kas preciniekiem iet pie sirds.

Jaunā pāra laimes nodrošinājums ir septiņi tilti. Vai nu braukšus jāpārbrauc vai līgavainis līgaviņu nes uz rokām. Šķērsojot šos septiņus tiltus jaunlaulātajiem esot jāiedomājas kāda īpaša vēlēšanās. Tā pat septiņi tilti simbolizē arī pāreju no viena stāvokļa uz citu – no „mans, tavs” uz „mūsu”. Tilts ir arī pieturas vieta, kur, ja vedēji izdomājuši, pie katra no tiltiem jaunajam pārim var likt veikt dažus darbiņus, tādā veidā jaunais pāris var parādīt, ka prātīs sadarboties un sastrādāties.

Līdz pat mūsdienām nevienas kāzas nevar notikt bez viesiem, kuri, tāpat kā pirms 100 gadiem, jaunajam pārim sauc: "Rūgts!", tā aicinot pāri saskūpstīties. Paradums radies tik sen, ka vēsturnieki pat nezina, kā īsti tas radies. Viens no variantiem ir aprakstīts leģendā „Kādreiz senenos laikos kalnos mitis ļaunais gars. Katru reizi, kad kalnu ciematā tika svinētas kāzas un visi priecājās un svinēja, viņš atlidoja un zaga līgavu. Tad ļaudis izdomājuši, ka svinot var daudzas reizes teikt: "Rūgts!", lai pūķis domā, ka svinības nemaz nav jautras.”

Latvieši ir bagāta tauta un tiem ir ļoti daudz interesantu un aizraujošu tradīciju. Neskatoties uz to, daudzas no tām ir atstātas pagātnē, precinieki tāpat izmanto dažādus tradīciju elementus, lai kāzas paliktu atmiņā kā neaizmirstams notikums.

Antra Loce